

हिमसंस्कृतवार्ता:

दैनिक ई-संस्कृतवार्तापत्रम्

himsanskritvartah
e-Sanskritnewspaper

नवा प्रेरणा नवोत्साहः

हिमाचलप्रदेशस्य संस्कृतशिक्षकाणां नूतनः प्रकल्पः

■ पृष्ठ-4 ■ वर्ष-3 ■ अङ्क-43

1 06.12.2023 बुधवासरः वि.सं. २०८० मार्गशीर्षकृष्णपक्षः नवमी मार्गशीर्षः 21
Website- www.himsanskritam.com Email-himsanskrit@gmail.com

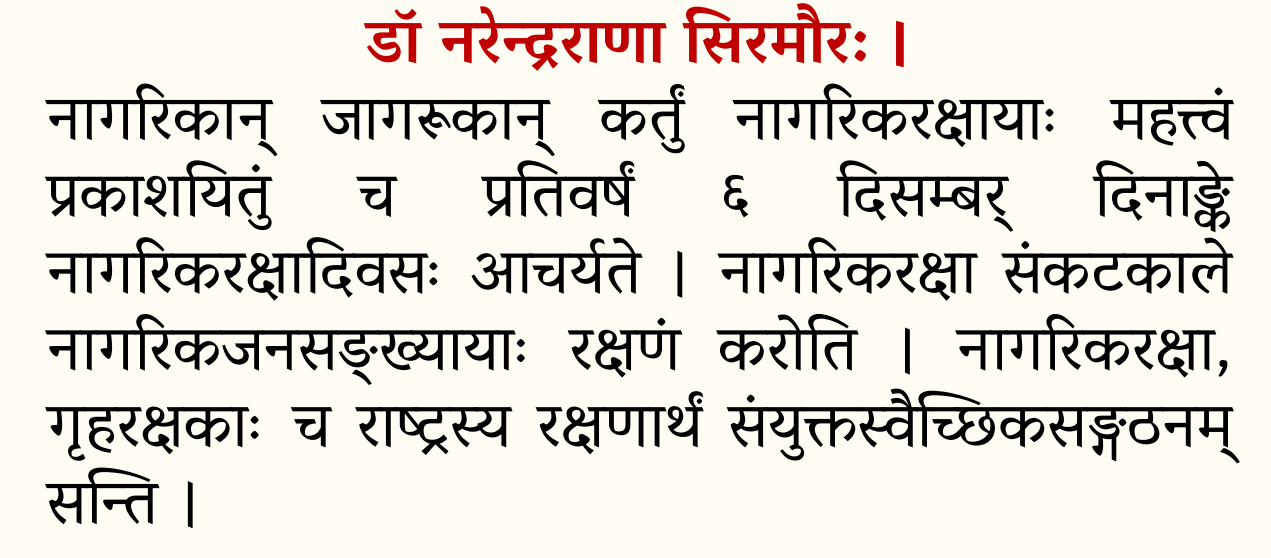
2
हिमाचलसर्वकारः-
आर्थिकबाधायाः कारणात्
कर्मचारिणां
नियमितीकरणस्य
नीतिः परिवर्तिता

3
श्री लाल बहादुर शास्त्री-
संस्कृत- विश्वविद्यालयस्य
दीक्षान्तकार्यक्रमे
उपस्थितौ भारतस्य माननीया
राष्ट्रपतिः द्रौपदीमूर्मुः
शिक्षामन्त्री धर्मेन्द्रप्रधानश्च

एकादृष्टिः
राष्ट्रीयनागरिकसुरक्षादिवसः

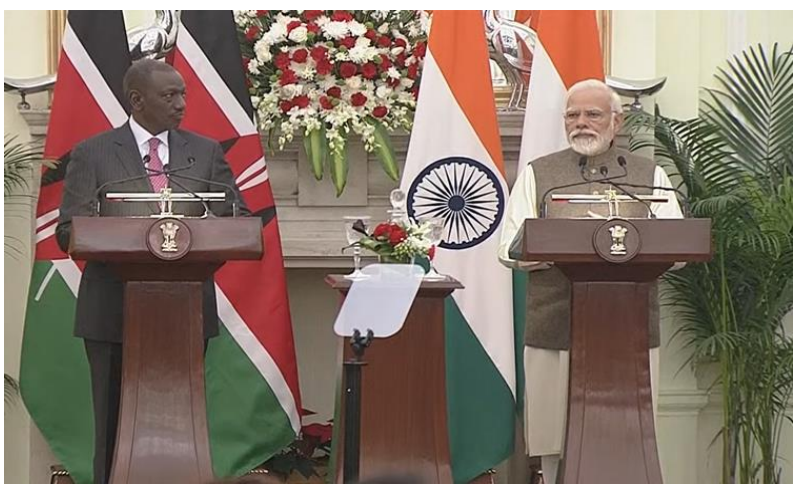

डॉ नरेन्द्रराणा सिरमौरः ।

नागरिकान् जागरूकान् कर्तुं नागरिकरक्षायाः महत्त्वं प्रकाशयितुं च प्रतिवर्षं ६ दिसम्बर दिनाङ्के नागरिकरक्षादिवसः आचर्यते । नागरिकरक्षा संकटकाले नागरिकजनसङ्ख्यायाः रक्षणं करोति । नागरिकरक्षा, गृहरक्षकाः च राष्ट्रस्य रक्षणार्थं संयुक्तस्वैच्छिकसङ्गठनम् सन्ति ।

प्रधानमन्त्री देहल्यां केन्यादेशस्य राष्ट्रपतिना सह वार्तालापं कृतवान्,

अस्माकं विदेशनीतौ आफ्रिकादेशाय सर्वोच्चप्राथमिकता - प्र.मन्त्री
प्रधानमन्त्री नरेन्द्रमोदी केन्यादेशस्य नवदिल्लीनगरे रुटो राष्ट्रपतिविलियमसमोआ रुटो इत्यनेन सह वार्तालापं कृतवान्। अस्मिन् काले भारत-केन्या-देशयोः मध्ये क्रीडा, सूचनाप्रौद्योगिकी, शिक्षा इत्यादिषु विविधक्षेत्रेषु चर्चा कृत्वा पञ्च ज्ञापनपत्राणां आदानप्रदानमपि कृतम् ।
राष्ट्रपतेः रुटोवर्यस्य तस्य प्रतिनिधिमण्डलस्य च स्वागतं कुर्वन् प्रधानमन्त्री मोदी अवदत् यत् भारतस्य विदेशनीतौ आफ्रिकादेशाय सर्वोच्चप्राथमिकता दत्ता अस्ति। सः अपि अवदत् यत् गतदशके भारतेन आफ्रिकादेशेन सह सहकार्यं वर्धयितुम् अभियानरूपेण कार्यं कृतम्।

सः आशां प्रकटितवान् यत् केन्या-राष्ट्रपतेः एषा यात्रा केन्या-आफ्रिका-देशयोः सह भारतस्य सम्बन्धं अधिकं वर्धयितुं साहाय्यं करिष्यति ।
प्रधानमन्त्रिणा उक्तं यत् अस्मिन् वर्षे भारतं केन्या च षष्टिवर्षं कूटनीतिकसम्बन्धं सम्पन्नं कुर्वतः। भारतस्य केन्यायाः च सम्बन्धाः सहस्रवर्षपुराणाः इति अपि सः उल्लेखितवान् ।

स्क्वाड्रन-नायिका मनीषा-पाठी प्रथमा महिला एडीसी नियुक्ता, मिजोरम-प्रदेशस्य राज्यपालस्य डॉ. हरिबाबु-कम्भमपतेः सहायिका भविष्यति

हिमसंस्कृतवार्ता:- नरेश मलोटिया
मिजोरम-प्रदेशे स्क्वाड्रन-नायिका मनीषा पाठी राज्यपालस्य डॉ. हरिबाबु-कम्भमपतेः एडीसी-रूपेण नियुक्ता। २०१५ बैचस्य भारतीय-वायुसेनायाः अधिकारी स्क्वाड्रन-नायिका पाठी भारतीय-सशस्त्रसेनायाः प्रथमा महिला अस्ति या राज्यपालस्य एडीसीरूपेण नियुक्ता अस्ति। एषः ऐतिहासिकः क्षणः यदा मिजोरम-राज्यस्य राज्यपालाय एका महिला-सेना-अधिकारी एडीसी इति कृता। एतां नियुक्तिं महिलासशक्तिकरणस्य उदाहरणम् इति उक्त्वा राज्यपालः अवदत् यत् महिलाः अधुना लैङ्गिकबाधां उल्लङ्घ्य विभिन्नक्षेत्रेषु स्वप्रतिभां प्रदर्शयन्ति। सः सर्वेभ्यः जनेभ्यः एतस्य विलक्षणस्य उपलब्धेः उत्सवस्य आह्वानं कृत्वा सर्वेषु क्षेत्रेषु महिलानां सशक्तिकरणस्य प्रचारः करणीयः इति अवदत्। स्क्वाड्रन-नायिका पाठी ओडिशा-प्रदेशस्य गञ्जम-मण्डलस्य बहारमपुर-नगरस्य निवासी अस्ति। भुवनेश्वरस्य अभियांत्रिकी महाविद्यालये अध्ययनं कृत्वा बीदर-पुणे-बठिंडा-नगरेषु वायुसेनास्थानकेषु नियुक्ता अभवत्।

रेवन्त रेड्डी तेलङ्गानायाः अग्रिमः मुख्यमन्त्री

तेलंगानाप्रदेशस्य काङ्ग्रेसस्य अध्यक्षः ए रेवन्त रेड्डी तेलङ्गानायाः अग्रिमः मुख्यमन्त्री भविष्यति। नवदिल्लीनगरे पत्रकारसम्मेलने काङ्ग्रेसस्य महासचिवः केसीवेनुगोपालः एतां घोषणां कृतवान्। वेणुगोपालमहोदयः अवदत् यत् ७ दिसम्बर दिनाङ्के शपथग्रहणसमारोहः भविष्यति। इदानीं रेवन्तरेड्डी सायंकाले देहलीनगरं प्रति प्रस्थितवान् अस्ति। प्रेसविज्ञप्तौ सः अवदत् यत् काङ्ग्रेसस्य शीर्षनेतृत्वं मल्लिकार्जुनखर्गे, सोनियागान्धी, राहुलगान्धी, प्रियंकगान्धी च शपथग्रहणसमारोहे व्यक्तिगतरूपेण आमन्त्रिताः भविष्यन्ति।

1. राष्ट्रीयवार्ता:- प्रधानमन्त्री नरेन्द्रमोदी केन्यादेशस्य राष्ट्रपतिना सह वार्तालापं कृतवान्, मोदी अवदत् यत् अस्माकं विदेशनीतौ आफ्रिकादेशः सर्वोच्चप्राथमिकतायां वर्तते।
2. मनीषा पाठी प्रथमा महिला एडीसी, मिजोरम-राज्यपालस्य डॉ. हरिबाबु कम्भमपतेः सहायिका
3. आतङ्कवादीनां वित्तपोषणप्रकरणे जम्मू-कश्मीरे अष्टस्थानेषु एनआईए-संस्थाद्वारा आकस्मिक-अन्वेषणम्।
4. हिमाचलवार्ता:- सुखसर्वकारस्य एकवर्षस्य कार्यकालस्य समाप्तेः अनन्तरं ११ दिसम्बरदिनाङ्के धर्मशालायां भविष्यति राज्यस्तरीयं समारोहः
5. काङ्ग्रेससङ्घटनेन सर्वकारस्य एकवर्षस्य पूर्णतायां आयोज्यकार्यक्रमस्य विषये सभा आहूता
6. आपदाश्रये प्रेरकाः अभवन् कर्मचारिणः, आर्थिकसहायता पीडितानां पुनर्वासने भविष्यति सहायका
7. पुनीता भारती इतिहास समाजस्य अध्यक्षा
8. सीआईडी CID श्रृङ्खलायाः फ्रेडी Freddy अर्थात् दिनेश फडनिसः इत्यस्य निधनं जातम्

सुभाषितम्

सर्वं परवशं दुःखं सर्वमात्मवशं सुखम्।
एतद्विद्यात् समासेन लक्षणं सुखदुःखयोः।।

भावार्थ- दूसरों पर निर्भर रहना सर्वथा दुख का कारण होता है। आत्मनिर्भर होना सर्वथा सुख का कारण होता है। सारांश में सुख-दुःख के ये कारण हैं।

प्रतीकसाठ्ये मुम्बई

सुखसर्वकारस्य एकवर्षस्य कार्यकालस्य समाप्तेः अनन्तरं ११ दिसम्बरदिनाङ्के धर्मशालायां भविष्यति राज्यस्तरीयं समारोहः

पुलिसप्राङ्गणे धर्मशालायां राजस्वमन्त्री जगतसिंहनेगी, विधायकाः 'व्यवस्थापरिवर्तनस्य एकवर्षम्' इति विषये संजयतरतनः, केवलसिंह पठानिया च राज्यस्तरस्य समारोहस्य आयोजनं समारोहेन सम्बद्धानां विविधानां व्यवस्थानां भविष्यति। अस्मिन् कार्ये काङ्ग्रेसस्य कृते जिलाप्रशासनेन सह समन्वयं केन्द्रीयनेतृत्वमपि भागं ग्रहीष्यति। सः करिष्यन्ति। सुखसुः सर्वेभ्यः विभागेभ्यः मंगलवासरे राज्यसर्वकारस्य वरिष्ठाधिकारिणां अपि निर्देशं दत्तवान् यत् ते समागमं सम्बोधयन् अस्य समारोहस्य मण्डलप्रशासनेन सह समन्वयं कृत्वा आयोजनसम्बद्धानां विविधानां व्यवस्थानां समीक्षां कुर्वन् एतत् अवदत्। सुखसुः सर्वेभ्यः विभागेभ्यः मुख्यमन्त्री अधिकारिभ्यः निर्देशं दत्तवान् यत् अस्य कार्यस्य सफलसङ्गठनार्थं सर्वाः सामान्यजनानाम् किमपि प्रकारस्य व्यवस्थाः समये एव सम्पन्नां कुर्वन्तु, तस्मिन् समस्यायाः प्रत्यक्षीकरणं न भवेत्। सः पुलिसविभागं वाहनानां सुचारुगतिः, भागं गृह्णन्तः जनानां कृते सर्वसम्भवाः पार्किङ्ग इत्यादीनां च व्यवस्थां कर्तुम् आह। सुविधाः प्रदातुं शक्नुवन्ति। सः अवदत् यत्

हिमसंस्कृतवार्ता:- शिमला। मुख्यमन्त्री सुखविन्दरसिंहसुखसुः अवदत् यत् वर्तमानराज्यसर्वकारस्य एकवर्षस्य कार्यकालस्य समाप्त्यवसरे ११ दिसम्बरदिनाङ्के काङ्ग्रेसमण्डलस्य

कार्यालयः
हिमसंस्कृतम् प्रकाशनम्
जसवां कोटला तहसीलपरिसरस्य सम्मुखे
कस्बा कोटला, जिला कांगड़ा हि.प्र.
पत्रव्यवहारसङ्केतः- १७७१११

इस कार्य को भविष्य में निरन्तर बनाए रखने के लिए आप सभी के सहयोग की आवश्यकता है

वार्षिकसदस्ता- ३०१ ₹
पञ्चवार्षिकी सदस्यता- ११००₹
संरक्षकसदस्यता- ५१००₹
विज्ञापनसहयोगः(मासिक)-५००₹

आर्थिक सहयोग हेतु हमारा यू.पी.ई कोड स्कैन करें

आपदाश्रये प्रेरकाः अभवन् कर्मचारिणः, आर्थिकसहायता पीडितानां पुनर्वासे भविष्यति सहायका

हिमसंस्कृतवार्ता:- कार्यालयीयः

मुख्यमन्त्री सुखविन्दरसिंहसुखुः आपदाश्रयकार्ये साहाय्यार्थं अग्रे आगच्छन्तः कर्मचारिणां प्रति आभारं प्रकटितवान्। मुख्यमन्त्री उक्तवान् यत् एतेन योगदानेन कर्मचारिणः अन्येषां कृते प्रेरणास्रोतः सिद्धाः भवन्ति। मुख्यमन्त्री सुखविन्दरसिंहसुखुः मंगलवासरे तस्य मेलनार्थम् आगतानां एलआईसी- सङ्घस्य संयुक्तमोर्चा- अधिकारिभिः सह वार्तालापं कुर्वन् आसीत्। अस्मिन् अवसरे भारतीयजीवनबीमानिगमस्य कर्मचारिभिः मुख्यमन्त्री राहतकोषाय सप्तलक्षं ११ सहस्ररूप्यकाणि दानं कृतम्। भारतीयजीवनबीमायाः पेन्शनधारकाः अपि एतां राशिं संग्रहीतुम् अग्रे आगताः सन्ति। पेन्शनभोगिनः २५ सहस्ररूप्यकाणां

आर्थिकसहायतां दत्तवन्तः। संयुक्तमञ्चसंयोजकः प्रदीपमिन्हासः अवदत् यत् आपत्काले राज्ये महती हानिः अभवत्। एतस्य हानिः क्षतिपूर्तिं कर्तुं राज्यसर्वकारः निरन्तरं पदानि गृह्णाति। राज्यस्य जनाः अपि प्रभावितजनानाम् साहाय्यार्थं अग्रे आगताः सन्ति। एतादृशी परिस्थितौ भारतीयजीवनबीमानिगमस्य कर्मचारिभिः अपि राहतराशिं दातुं निर्णयः कृतः अस्ति। मुख्यमन्त्री भारतीयजीवनबीमानिगमस्य कर्मचारिणां धन्यवादं दत्तवान्।

हिमाचले प्रथमवारं भारस्य अनुसारं विक्रीतम् सेबफलम्, सार्वभौमिकां पेटिकां कार्यान्वितुं विपणनमण्डलस्य समितिः निर्मिता

हिमसंस्कृतवार्ता:- कुन्दनः। मुख्यमन्त्री सुखविन्दरसिंहसुखुः नेतृत्वे हिमाचले सर्वकारस्य निर्माणं एकवर्षं यावत् भवितुं प्रवृत्तम् अस्ति। एकवर्षे एव राज्ये व्यवस्थापरिवर्तनरूपेण बहवः परिवर्तनाः अभवन्, अपरपक्षे सेबविक्रयणप्रक्रिया अपि परिवर्तिता अस्ति। हिमाचले प्रथमवारं भारनुसारं सेबविक्रयणस्य प्रक्रिया आरब्धा अस्ति। पूर्वं विपणिषु पेटिकासु सेबं विक्रीयते स्म। एतादृशे सति उद्यानपालकेभ्यः २२ तः २४ किलोग्रामपर्यन्तं सेबस्य धनं भवति स्म, यदा तु तेभ्यः ३० तः ३२ किलोग्रामपर्यन्तं सेबं क्रीयते स्म। उद्यानपालकाः बहुकालात् आग्रहं कुर्वन्ति स्म यत् विपणिषु किलो आधारेण सेबविक्रयणस्य व्यवस्था आरभ्यताम्। एतादृशे सति अस्मिन् समये सर्वकारेण विपणौ किलो-आधारेण सेबविक्रयणस्य व्यवस्था आरब्धा। आगामिसेबस्य ऋतुतः राज्ये सर्वकारः सार्वभौमिकां पेटिकां कार्यान्वयितुं गच्छति। अस्य सज्जता राज्यसर्वकारेण प्रारब्धा एव। अग्रिमे सेबऋतौ पैकेजिंग कृते सार्वभौमिकपेटिका अनिवार्या भविष्यति। अस्य कृते विपणनमण्डलेन समितिः निर्मिता अस्ति। एषा समितिः आगामिमासे अर्थात् दिसम्बरमासे स्वप्रतिवेदनं प्रस्तौति।

तदनन्तरं दिसम्बरमासे एव राज्ये सार्वभौमिकां पेटिकां कार्यान्वितुं मार्गदर्शिकाः निर्गताः भविष्यन्ति। राज्ये बहवः उद्यानपालकाः, उद्यानसङ्घाः च सेबस्य पैकेजिंग कृते सार्वभौमिकपेटिकायाः कार्यान्वयनस्य आग्रहं कुर्वन्ति। एतदर्थं ते उद्यानमन्त्री जगतसिंहनेगी इत्यनेन सहापि अनेकवारं मिलितवन्तः। एतादृशे सति अस्मिन् वर्षे राज्ये विपणिषु किलो-आधारेण सेबस्य विक्रयः अभवत्, यस्य कारणेन उद्यानपालकाः लाभान्विताः अभवन्। अधुना सर्वकारेण यूनिवर्सल कार्टन इत्यस्य कार्यान्वयनस्य कार्यं आरब्धम् अस्ति येन कार्टननिर्मातारः तान् उत्पादयितुं शक्नुवन्ति।

आभासीय- माध्यमेन संस्कृतभारती- हिमाचलप्रदेशस्य सोलनविभागस्य गोष्ठी सञ्जाता

हिमसंस्कृतवार्ता:- गतदिवसे सायं सप्तवादने ऑनलाइन-माध्यमेन संस्कृतभारती-हिमाचलप्रदेशस्य सोलनविभागस्य गोष्ठी सञ्जाता। ध्यातव्यमस्ति यत् अस्मिन् सप्ताहान्ते शनिवासरे सुन्दरनगरे संस्कृतभारती- हिमाचलप्रदेशस्य प्रान्तगोष्ठी भविष्यति। तदर्थमेव सोलनविभागस्य संघटनसंरचनादृष्ट्या अस्याम् ऑनलाइन- विभागगोष्ठ्यां चर्चा सञ्जाता। सोलनविभागसंयोजकः डॉ. सन्नोकुमारः अत्र विषयोपस्थापनम् कृतवान्। प्रान्तपक्षतः अवधानकर्तारूपेण सह-प्रान्तमन्त्रिणः डॉ. ज्ञानेश्वरमहोदयः मार्गदर्शनं कृतवान्। गोष्ठ्याः संचालनं सोलनजनपदसंयोजकेन डॉ. योगेश अत्रिमहोदयेन कृतम्। सोलन-नालागढ-सिरमौर- इत्येतेषां जनपदानां सर्वेऽपि दायित्ववन्तः कार्यकर्तारः अस्यां गोष्ठ्याम् उपस्थिताः अभवन्।

प्रधानमन्त्रिणः जनसमर्थने इण्डियासङ्घटने कलहः- जयरामठाकुरः

विपक्षस्य नेता जयरामठाकुरः अवदत् यत् सद्यः एव आयोजिते विधानसभानिर्वाचने प्रधानमन्त्रिणः जनसमर्थनस्य कारणेन काङ्ग्रेसपक्षे प्रचलति आन्तरिकविवादः उपरि आगतः। देशः न भ्रष्टैः सह तिष्ठति, न च विकासविरोधिभिः सह, न च मिथ्याप्रतिश्रुतिभिः सह तिष्ठति इति सर्वैः अवगतम्। प्रेसवक्तव्ये जयरामः अवदत् यत् देशे अराजकतां प्रवर्धयन्तः दलैः निर्मितस्य अभिमानी गठबन्धनस्य अर्थात् इन्डी इत्यस्य अन्तः कोलाहलः अस्ति। सर्वे परस्परं पराजयस्य दोषं ददति। सद्यःकाले विधानसभानिर्वाचनस्य परिणामेषु अपि आगामिलोकसभानिर्वाचनस्य कथा कथिता अस्ति। विश्वे सर्वत्र देशस्य सम्मानं आनयमानस्य प्रधानमन्त्रिणः नरेन्द्रमोदिनः समीपे अपि विपक्षनेता नास्ति।

काङ्ग्रेससङ्घटनेन सर्वकारस्य एकवर्षस्य पूर्णतायां आयोज्यकार्यक्रमस्य सभा

हिमसंस्कृतवार्ता:- शिमला।

राज्यसर्वकारस्य एकवर्षीयकार्यकालस्य उत्सवस्य कृते काङ्ग्रेससमित्या ७ दिसम्बर दिनाङ्के सभा आहूता अस्ति। प्रदेशकाँग्रेस- अध्यक्षतायाः प्रतिभासिंहमहोदयायाः अध्यक्षतायाम् आयोजितायां सभायां मुख्यमन्त्रीसुखविन्दरसिंहसुखुः विशेषरूपेण उपस्थितः भविष्यति। सभायां धर्मशालायां भवितव्यस्य समारोहस्य उत्तरदायित्वं मण्डल-प्रखण्ड- अध्यक्षेभ्यः प्रदत्तं भविष्यति। राज्य काङ्ग्रेस मुख्यालये राजीवभवने, शिमलायां गुरुवासरे प्रातः 11:00 वादने गोष्ठी भविष्यति। काङ्ग्रेसस्य महासचिवः सङ्घटनम् रजनीशकिम्टा इत्यनेन सर्वेभ्यः जिलाध्यक्षेभ्यः, प्रखण्डाध्यक्षेभ्यः, प्रमुखसङ्घटनानां प्रमुखेभ्यः च अनिवार्यतया सभायां उपस्थिताः भवेयुः इति आह। संस्थासम्बद्धानां विषयाणां अतिरिक्तं सभायां काङ्ग्रेससर्वकारस्य एकवर्षस्य समाप्तेः अवसरे ११ दिसम्बर दिनाङ्के धर्मशालायां आयोज्य समारोहस्य सज्जतायाः विषये मार्गदर्शिकाः निर्गताः भविष्यन्ति। अस्य समारोहस्य आयोजनार्थं दलस्य अधिकारिभ्यः अपि आवश्यकं दायित्वं दीयते। अवधेयं वर्तते यत् सोमवासरे एव राज्यकाङ्ग्रेसस्य अध्यक्ष प्रतिभासिंहद्वारा सर्वकारस्य कार्यकालस्य एकवर्षस्य समाप्तेः अनन्तरं यत् उत्सवः क्रियते तस्य विषये अज्ञानं प्रकटितम् आसीत्। अस्य समारोहस्य आयोजनार्थं मम विश्वासः न गृहीतः इति सा उक्तवती आसीत्। अधुना मंगलवासरे राज्यकाङ्ग्रेससमित्या समारोहस्य सज्जतायाः विषये सभा आहूता अस्ति।

हिमाचलसर्वकारः- आर्थिकबाधायाः कारणात् कर्मचारिणां नियमितीकरणस्य नीतिः परिवर्तिता

हिमसंस्कृतवार्ता:- शिमला।

हिमाचलप्रदेशसर्वकारेण आर्थिकबाधायाः कारणात् कर्मचारिणां नियमितीकरणस्य नीतिः परिवर्तिता। २०२४ तमस्य वर्षस्य एप्रिल-मासस्य अनन्तरं द्विवर्षीय-अनुबन्धं सम्पन्नं कुर्वन्तः नियमितीकरणाय २०२५ तमस्य वर्षस्य मार्च-मासपर्यन्तं प्रतीक्षां कर्तुं प्रवृत्ताः भविष्यन्ति। कार्मिकविभागेन प्रसारितायां नियमितीकरणनीतौ कृताः परिवर्तनाः २०२४ तमस्य वर्षस्य मार्चमासस्य ३१ दिनाङ्कात् प्रवर्तन्ते। अनुबन्धनियुक्तद्वारा वरिष्ठतायाः दीर्घकालीनप्रार्थना सर्वकारेण पूरिता। एतस्याः याचनायाः पूर्तये एप्रिल २०२४ तः मार्च २०२५ पर्यन्तं ये कर्मचारिणः अनुबन्धसेवां वर्षद्वयं सम्पन्नवन्तः तेषां नियमितं वरिष्ठतां अनुबन्धनियुक्तिसमये प्रदास्यते।

पुनीता भारती इतिहास समाजस्य (इतिहास सोसाइटी) अध्यक्षा

सरदार पटेल विश्वविद्यालय मंडी इत्यत्र "इतिहास- विषय- सोसाइटी" इत्यस्याः गठनं इतिहास विभागस्यान्तर्गतं जातम्। यत्र सर्वसम्मत्या स्नातकोत्तर- तृतीयसत्रस्य छात्रा पुनीत भारती अध्यक्षा चयनिता। सर्वसम्मत्या एव जितेन कुमारः उपाध्यक्षः, जतिनः महासचिवः, सरिता च सह सचिवः इति चयनिता। हिमांशुः, गीता, ममता, हर्षितः, भुवनेशः, कैलाशः, शुभमः, रवीना, सिमरन, उमा, अनीश, प्रीतिः च कार्यकारणीसदस्याः चिताः। इतिहास समाजस्य गठनोपरान्तं नवगठित- पदाधिकारिभिः सदस्यैश्च डॉ. राकेश कुमार शर्मा, प्रभारी इतिहासविभागस्य, राजेश शर्मा समन्वयकः 'इतिहास सोसाइटी' इत्यनयोः नेतृत्वे प्रतिकुलपतिः आचार्य अनुपमा सिंहवर्यया सह मेलनं कृतम्। आचार्य अनुपमा सिंहः नवगठित सोसाइटीसदस्येभ्यः शुभकामनाः दत्तवती। सा अध्ययनेन सह एव विभिन्नगतिविधिष्वपि भागग्रहणाय सर्वान् प्रेरितवती। अध्यक्षा पुनीत भारती उक्तवती यत् सा प्रति कुलपति महोदयया पुस्तकालय- अध्ययनस्य समयं वर्धनाय, क्रीडाप्रतियोगितानामायोजनस्य निवेदनम् अकरोत्। अवसरेऽस्मिन् आचार्य राजेश शर्मा, अधिष्ठाता महाविद्यालय- विकास- परिषद् विशेषरूपेण उपस्थितः आसीत्।

श्री लाल बहादुर शास्त्री- संस्कृत- विश्वविद्यालयस्य दीक्षान्तकार्यक्रमे उपस्थितौ भारतस्य माननीया राष्ट्रपतिः द्रौपदीमूर्मुः शिक्षामन्त्री धर्मेन्द्रप्रधानश्च

हिमसंस्कृतवार्ता: नवदेहली ०५ दिसम्बर।

केन्द्रीयविश्वविद्यालयत्वेन श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रिय- संस्कृत- विश्वविद्यालयस्य प्रथमः दीक्षान्तमहोत्सवः ०५ दिसम्बर २०२३ दिनाङ्के अत्यन्तं हर्षोल्लासेन अमन्यत्। तदवसरे विश्वविद्यालयस्य कुलाध्यक्षा भारतस्य माननीयः राष्ट्रपतिः द्रौपदी मूर्मुः मुख्यातिथिरूपेण दीक्षान्तभाषणं प्रददौ। कार्यक्रमे भारत सर्वकारस्य शिक्षामन्त्री धर्मेन्द्रप्रधानः विशिष्टातिथिरूपेण आसीत्। तस्मिन् महोत्सवे २०१८ सत्रात् २०२३ पर्यन्तं वर्तमानविश्वविद्यालये वेद- दर्शन-ज्योतिष- वास्तुशास्त्र- व्याकरण- साहित्य- प्राकृतभाषा- शिक्षाशास्त्र- पौरोहित्य- धर्मशास्त्र- योग- हिन्दू- अध्ययन- हिन्दीप्रभृतिविषयेषु षड्वर्षेषु अध्ययनकर्तृषु विद्यावारिधिः, विशिष्टाचार्यः, आचार्यः, एम. ए., शिक्षाचार्यः, शास्त्री, बी. ए., शिक्षाशास्त्री, स्नातकोपाधिपत्राणि अंशकालीन- डिप्लोमा- पाठ्यक्रमाणाम् उपाध्ययः ४४२३ छात्रेभ्य उपाध्ययो प्रदत्ताः।

माननीयानां राष्ट्रपतिमहोदयानाम् अभ्यागमनं शिक्षामन्त्रिणा धर्मेन्द्र प्रधानेन अपि च विश्वविद्यालयस्य कुलपतिना प्रो. मुरलीमनोहर पाठकेन विहितम्। तत्पश्चात् राष्ट्रपतिना सह स्वर्णपदक-प्राप्तानां १३५ छात्राणां छायाचित्रं अङ्कितम्। अतः कार्यक्रमस्थलं प्रति शंखनिनादेन शोभायात्रा निर्गमिता।

यत्र बद्धोष्णीषाः विश्वविद्यालयस्य कार्यपारिषदाः तथा विद्वत्पारिषदाः सममिलन्। तत्रापि, राष्ट्रगानेन कार्यक्रमस्य शुभारम्भः माननीयेन राष्ट्रपतिना सह शिक्षामन्त्रिणा दीपप्रज्वालनेन सहाभवत्। अत्र अवसरे विश्वविद्यालयस्य छात्र-छात्राः सरस्वतीवन्दनाम् अत्युत्तमतया प्रस्तुतवत्यः। एतत्दीक्षान्तमहोत्सवस्य कार्यक्रमः चरणद्वयेन अभूत्। प्रथमे चरणे आसीन्माननीयराष्ट्रपतिः, शिक्षामन्त्री, विभिन्नदेशान्तरस्थानेभ्यः अतिथयः, विश्वविद्यालयस्य आचार्याः, अधिकारिणः, कर्मचारिणः, स्नातकाः छात्राश्चेत्येषां स्वागतं कुर्वता कुलपतिमहोदयेन प्रतिवेदनेनोक्तं यत् पूर्वप्रधानमन्त्रिणः श्रीलालबहादुरशास्त्रिणः पद्मश्री- डॉ. मंडनमिश्रस्य च महनीयपरिश्रमेण अयं विश्वविद्यालयः स्थापितः। तेषां महामहोपाध्यायेन वाचस्पति उपाध्यायेन अतीव विकासः विहितः। एवं महत्तरलक्ष्यं पुरस्कृत्य विश्वविद्यालयः सर्वेषु स्तरेषु प्रयत्नशीलोऽस्ति।

भारतसर्वकारस्य विश्वविद्यालयानुदानायोगस्य च दिशानिर्देशानुसारं राष्ट्रियशिक्षानीतेः 2020 अनुपालनं विदधानः पाठ्यक्रमः प्रवर्तते। अस्मिन्नेव प्रवाहे विद्याक्षेत्रे विस्तारं कुर्वन् प्राच्यविद्याशाखभिस्सह हिन्दी- आंग्ल- समाजशास्त्र- हिन्दू- अध्ययनादिषु परास्नातक-पाठ्यक्रमस्य शुभारम्भो जातः। साकमेव महिलाशिक्षा-सशक्तीकरणयोः दिशायां तासां सर्वाङ्गीणविकासं दृष्टिगतं कृत्वा महिलाध्ययनकेन्द्रमारब्धम्। पुस्तकालयस्य प्रौद्योगिकीकरणं विभिन्नानाम् अंशकालीनपाठ्यक्रमाणाम् सञ्चालनं विविधव्याख्यानानां सङ्गोष्ठीनामित्यादिगतिविधीनाम् आयोजनेन निरन्तरमग्रे प्रवर्धते। क्रीडाक्षेत्रे अन्ताराष्ट्रियस्तरे कजाकिस्तान-आयोजितायां सीनियर- एशियाचैम्पियनशिप- प्रतियोगिता छात्रेण रजकपदप्राप्त्या विश्वविद्यालयस्य गौरवं वर्धितम्। प्रतिवेदनं प्रस्तूय कुलपतिना सह राष्ट्रपतेरनुज्ञया दीक्षान्तसमारोहं प्रारब्धुं घोषणा कृता। समारोहे पूर्वप्रधानमन्त्रिणः श्रीलालबहादुरशास्त्रिणो विचारः टेपवादेन प्रस्तुतः। तत्पश्चात् कुलसचिवः स्नातकान् अन्वशास्तु। अनुशासनात्परम् उपाधीन् अनुमोदयितुं कुलपतिना राष्ट्रपतिर्निवेदितः। कार्यक्रमे माननीयराष्ट्रपतिना 2018 तः

2023 पर्यन्तानां षण्णां सर्वोत्कृष्टछात्राणां कृते स्वर्णपदकानि प्रदत्तानि। ततः परं विशिष्टातिथिः शिक्षामन्त्री धर्मेन्द्रप्रधानः स्वीयेनोद्बोधनेन कथितं भारतस्य मूलज्ञानपरम्परा संस्कृतभाषायां वर्तते। संस्कृतविश्वविद्यालयानां त्रयाणां पुना रचना भारतसर्वकारेण कृता। संस्कृतविश्वविद्यालयात् दीक्षितैः स्नातकैर्न केवलं शिक्षकैर्भाव्यमपितु समाजः प्रसारणीयः प्रचारणीयश्च। राष्ट्रियशिक्षानीतौ 2020 भारतीयभाषाभ्यो महत्त्वं प्रदत्तम्। यदुद्देश्यं भारतीयज्ञानपरम्परा पुनः उज्जीवनाया। सहैव भारतीयभाषाः तकनीक्या सह योजनीयाः। माननीया राष्ट्रपतिमहोदया स्वदीक्षान्तभाषणे स्नातकान् आचार्यान् अधिकारिणः कर्मचारिणः अभ्यागतांश्च अतिथीन् सम्बोधयन्ती संस्कृतभाषा संस्कृतेः आधारः अस्माकञ्च परिचयप्रतीको विद्यते। वेदवेदाङ्गेषु अन्यसाहित्ये च प्रचुरज्ञानराशिः सन्निहितः वर्तते। पुराकाले काशी- तक्षशिला- नालन्दा- काञ्चीसदृशानि विद्याक्षेत्राणि जातानि। पाणिनिः अष्टाध्यायीं कौटिल्यः अर्थशास्त्रं चरकः औषधिविज्ञानसम्मितां संहितां व्यरिचत्। योगपद्धतिः संस्कृतपक्षतः विश्वप्रदत्ता अमूल्यधरोहररूपा अस्ति। अस्माकं राष्ट्रियशिक्षानीतिः अध्यापकमहत्त्वं रेखांकितं करोति। राष्ट्रपतिना आशान्वितं यत्

संस्कृतच्छात्राः रोजगारक्षेत्रे अध्यापनेन सह अग्रगण्या एव भविष्यन्ति। उत्कमपि गार्गी- लोपामुद्रा- अपाला- लोमशा- भारतीप्रभृतीनामिव विदुषीनाम् ऐतिह्ये महत्त्वमासीत्। विश्वस्तमपि यत् प्राप्तस्वर्णपदकेषु युवत्य एव अहमहमिकया भविष्यन्ति। माननीयराष्ट्रपतेः गमनानन्तरम् दीक्षान्तमहोत्सवस्य द्वितीयचरणे विश्वविद्यालयस्य कुलगीतं प्रस्तुतम्। माननीयशिक्षामन्त्रिणा विश्वविद्यालयीयानां चतुर्दशानां प्रकाशनग्रन्थानां तिसृणां शोधपत्रिकाणां च शोधप्रभा- वास्तुशास्त्रविमर्श- सुमङ्गलीनां विद्यापीठीयपञ्चाङ्गस्य च लोकार्पणम् अकारि। तत्पश्चात् 129 विविधपाठ्यक्रमेषु प्राप्तसर्वाधिकारङ्गैः स्नातकेभ्यः स्वर्णपदकानि प्रदत्तानि। यस्योपस्थापनं वेदवेदाङ्गपीठाध्यक्षेण आचार्यजयकान्तसिंहशर्मणा कृतम्। एतदनन्तरं क्रीडाप्रतियोगितायाः पुरस्कारनिमित्तम् अर्हेभ्यश्छात्रेभ्यः द्राफीप्रभृति सम्माननं दत्तम्। तत्पश्चात् एन.सी.सी कैडेट्स दलायापि प्रमाणपत्रं प्रदत्तम्। कार्यक्रमोपसंहारे कुलपतिना दीक्षान्तसमारोहस्य सम्पन्नताम् उद्घोष्य छात्रैः राष्ट्रगीतं गीतम्। दीक्षान्तकार्यक्रमस्य सञ्चालनं प्रो. भागीरथिनन्देन प्रो. शिवशङ्करमिश्रेण विहितम्।

ई-टेक्नोमाइण्ड इत्यतः सम्बद्धाः लघुयोगछात्राः अभवन् सम्मानिताः

“भारतयोगखेलमहासंघेन रामनगरे आयोजितायां राज्यस्तरीययोगप्रतियोगितायां संतोषीरावतः श्रेयाजोशी प्रथमे, सार्थकः, अद्विकः द्वितीये, दीप्तिः तृतीयस्थाने सम्प्राप्ताः”

वार्ताहरः-कुलदीपमैन्दोला। कोटद्वारम्

कण्वनाम्ना प्रसिद्धः कण्वगरीकोटद्वारम् अद्वितीयप्रतिभाभिः अधिकतया प्रफुल्लितम् अस्ति। अस्मिन् क्षेत्रे योग-संस्कृतेः, संस्कृतस्य च अद्भुतः संगमः अनेकेषु कार्यक्रमेषु दृश्यते। योगक्षेत्रे स्वस्य तेजस्वीप्रतिभायाः सह प्रतिक्षणं छात्रान् अग्रे नेतुम् आचरन् योगशिक्षकः राकेशकण्डवालः कोटद्वारस्य विभिन्नस्थानेषु तथा राज्यराष्ट्रीयस्तरीयोः योगस्य ध्वजोत्तोलयन् योगाय नूतनं आयामं ददाति। रा.इ.का. काण्डाखाले तस्य शिक्षकैः सह अस्य

छात्राणां जनपद-राज्य-राष्ट्रीय-स्तरस्य पदं प्राप्तम् अस्ति। तस्य छात्राः त्रिपुरा, चेन्नई, मध्यप्रदेश इत्यादिषु राज्येषु राष्ट्रियस्तरस्य प्रतिभां प्रदर्शितवन्तः।

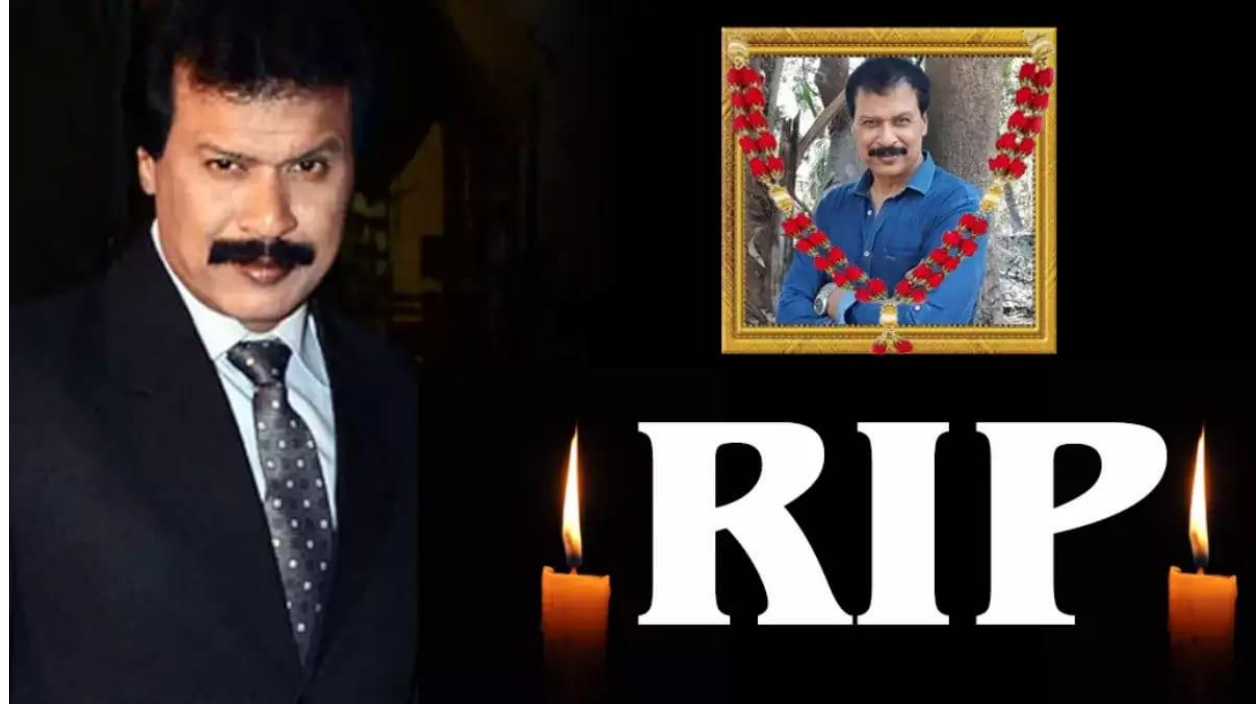

सोमवासरे रामनगरे तस्य छात्राणां विशेषसम्मानप्राप्तावसरे अभिनन्दनसमारोहस्य आयोजनं ई-टेक्नोमाइण्डसंस्थायाम् सञ्जातं

। यस्मिन् कोटद्वारस्य ई-टेक्नोमाइण्ड इत्यतः सम्बद्धछात्रैः योगशिक्षकस्य राकेशकण्डवालस्य मार्गदर्शने भारतयोगखेल- महासंघद्वारा रामनगरे आयोजिते राज्यस्तरीययोगप्रतियोगितायां प्रतिभागः सञ्जातः। प्रतियोगितायां संतोषी रावतः प्रथमस्थानं, श्रेया जोशी प्रथमस्थानं, सार्थककण्डवालः द्वितीयं, अद्विकः द्वितीयं, दीप्तिः तृतीयं स्थानं प्राप्तवन्तः।

सहैव सहमार्गदर्शिका सोनमरावतः एवं मुख्यातिथिः डॉ. गिरीशः उनियालः पारितोषरावतः दोलतसिंहगुसाई पुरनसिंहनेगी संजीवमोहनः अजयजोशी कुलदीपमैन्दोला आदिभिश्च पुरस्कारेण छात्राः सम्मानिताः सार्थककण्डवालः, अवांतिका जोशी, श्रेया जोशी, अवनी नेगी, श्रायश विष्टः, आसवी नेगी, आद्विक, अंजली नेगी, अवनी भोजः, अद्विका, संतोषी रावतः यशिका नेगी, प्रियांशी पंवारः, शुभमः रावतः आदयः अवसरेस्मिन् सम्मानिताः अभवन्। कार्यक्रमस्य निर्देशनं "डिस्कवर उत्तरखण्ड 24 न्यूज" इत्यस्य सञ्चालकेन श्री अम्बेशपंतद्वारा तथा संचालनं योगमार्गदर्शकेन श्रीकण्डवालेन कृतं।

सीआईडी CID श्रद्धालायाः फ्रेडी Freddy अर्थात् दिनेश फडनिसः इत्यस्य निधनं जातम्

हिमसंस्कृतवार्ता:- जगदीश डाभी, मुम्बई।

प्राप्तवार्तानुसारं सी. आई. डी. CID श्रद्धालायाः फ्रेडी इत्यस्य निधनं जातम्। सी. आई. डी. इति श्रद्धालायां फ्रेडी इत्यस्य स्मरणीयं भूमिकां निर्वहन् दिनेश फडनिसः दुःखेन स्वर्गं गतः। फडनिसः इत्यस्य स्वास्थ्यस्य सहसा क्षीणतायाः अनन्तरं त्रयः दिवसाः पूर्वं चिकित्सालये प्रवेशितः आसीत्। यत्र सः वेण्टिलेटर-इत्यत्र स्थापितः आसीत्। सः ५७ वर्षीयः आसीत्। फ्रेडी इत्यस्य निधनस्य पुष्टिं सह-अभिनेता दयानन्द शेटी कृतवान्। प्राप्तविवरणमनुसारं लोकप्रिये अपराधप्रदर्शने CID इत्यस्मिन् फ्रेडिक्स इत्यस्य चरित्रं निर्वहन् दिनेश फडनिसः गतरात्रौ दिसम्बर ४-दिनाङ्के निधनं प्राप्तवान्। जीवनमरणयोः मध्ये संघर्षं कुर्वन् अयम् अभिनेता गतरात्रौ प्रायः द्वादशवादनं मृतः। सः मुम्बईनगरस्य तुङ्गा-अस्पताले प्रविष्टः आसीत्। अभिनेतुः निधनानन्तरं उद्योगे दुःखस्य वातावरणं वर्तते। दीर्घतमस्य कार्यक्रमः (शो) 'CID' इत्यस्य सम्पूर्णः स्टारकास्ट सम्प्रतिः तस्य निवासस्थाने अस्ति। ते परिवाराय शोकं प्रकटयन्ति। दिनेशस्य स्थितिः गम्भीरा आसीत्, सः चिकित्सालये वेण्टिलेटर- सपोर्टे आसीत्। सः यत्कक्षितयुक्तं युद्धं कुर्वन् आसीत्। पूर्वम् अभिनेतुः हृदयघातः जातः इति सूचनाः आसन्, यत् दयानन्द शेटी इत्यनेन निरस्तम्।

गुरुशिष्ययोः प्रीतिसंवादः (पञ्चमो दिवसः)

असमप्रदेशीयः विज्ञानशिक्षकः, नारदोपाध्यायः

गतदिनादग्रे.... अनन्तरदिने यथाकालं शिष्यः गुरुम् उपगम्य, नतमस्तकः सन् प्रणमति, गुरुरपि तं 'कुशली भव' इत्युक्त्वा आशिषा अनुगृह्णाति। तत्कुशलवार्तानन्तरम्-
गुरुः- अद्यतनी जिज्ञासा कथं वा तव, वत्स?
शिष्यः- आं गुरुदेव, एका जिज्ञासा मां बाधते।
गुरुः- का सा? व्यक्तीक्रियतां सत्वरम्।
शिष्यः- इतः पूर्वं तत्रभवतः मुखारविन्दात् सनातनहिन्दुसंस्कृतिविषये, आत्मचिन्तनादिविषये च श्रुतं मया, अनेन प्रसङ्गेन कृतकृत्योऽस्मि अहम्। सर्वस्य कारणं परमात्मा वर्तते इत्यपि ज्ञातम्। परन्तु गुरुदेव, सः परमात्मा प्राप्तव्यश्चेत् केन साधनेन सम्भवति? अथवा तदर्थं सर्वश्रेष्ठं साधनं किम्? इति ज्ञातुमिच्छामि।
गुरुः- अहो, सुन्दरः प्रश्नः तव। पूर्वं हि मया लक्षितमासीत् यत् त्वयि भक्तिलक्षणं स्फुटं दृश्यते इति। अस्तु, दत्तचित्तेन

शेयरपणे क्रमशः द्वितीयदिवसे अपि उच्चस्थाने सेन्सेक्सः; यः ४३१ अङ्कैः वर्धितः, अपरे च निफ्टी अपि २०८५० अंकैः पारे गतः

शेयरविपणौ अभिलेखलाभाः निरन्तरं वर्धिताः। सोमवासरस्य बलस्य अनन्तरं मंगलवासरे अपि महता कूर्दनेन सह शेयरविपणिः स्थगितः। सप्ताहस्य द्वितीयव्यापारदिने सेन्सेक्सः प्रथमवारं ६९,२९६.१४ इति मूल्ये ४३१.०२ (०.६२%) अंकलाभेन सह समाप्तः। अपरपक्षे निफ्टी १६८.३० अथवा (०.८१%) अंकाः प्राप्य २०,८५५.१० इति नूतनविक्रम उच्चतमस्थाने समाप्तवान्। मंगलवासरे बैंकक्षेत्रस्य शेयर कारणेन विपण्यां बलं जातम्। पूर्वं रविवसरे सोमवासरे च पञ्चराज्यानां विधानसभा निर्वाचन परिणामानन्तरं बी. एस. ई. सेन्सेक्सः १,३८३ अंकैः कूर्दित्वा सप्ताहस्य प्रथमव्यापारदिने ६८,८६५ अंकैः समाप्तिं प्रति समागतासीत्। सुवर्णः १०५० रुप्यकाणि यावत् प्रति १० ग्रामं न्यूनः अभवत्, रजतेऽपि १७०० रुप्यकाणि प्रति किलो न्यूनता दृष्टा। वैश्विक- आपणत्सु दुर्बलप्रवृत्तेः मध्ये मंगलवासरे दिल्लीबुलियनविपण्ये सुवर्णस्य मूल्यं १,०५० रुप्यकाणि न्यूनं जातम्। यः प्रतिदशग्रामं ६३,२५० रुप्यकाणि यावत् अभवत्। गतव्यापारसत्रे सुवर्णस्य मूल्यं प्रति १० ग्रामं ६४,३०० रुप्यकेषु समाप्तम् आसीत्।

डॉलर बनाम रुप्यकः

अन्तरबैङ्क विदेशीविनिमय विपण्यां डॉलरस्य विरुद्धं रुप्यकस्य मूल्यं ८३.४१ इति मूल्ये उद्घाटितम्, यत् पूर्वसमापनमूल्यात् पैसात्रयं यावत् न्यूनम् अस्ति। सोमवासरे अमेरिकनमुद्रायाः विरुद्धं रुप्यकस्य मूल्यं ८३.३८ इति मूल्ये समाप्तम् आसीत्।

त्वया श्रूयतां वत्स। वस्तुतः भगवत्प्राप्त्यर्थं नैकानि साधनानि विद्यन्ते। भगवान् सगुणः निर्गुणः चेति रूपद्वये हि स्थातुम् अर्हति, अतः शास्त्रेषु सगुणोपासना, निर्गुणोपासना चेति विधानद्वयं हि प्रशस्यते। परन्तु निर्गुणोपासनायां विवेकस्य मुख्यता भवति इत्यतः उपासनेयं किञ्चित् क्लिष्टकरी। सगुणोपासना चेत् सामान्यानां सर्वेषां कृते सुखकरी, सहजसाध्या च भवति। साधनायाम् अनन्यभावः मुख्यः। भगवदतिरिच्य जनधनवैभववस्तुशरीरादिकं न किमपि मम इत्येव अनन्यभावः, अनन्यता वा। इदं सर्वं भगवतः एव, न मे अधिकारः अत्र इत्येतादृशः भावः वा सः। अहं भगवतः अस्मि, भगवान् च मम वर्तते इति भावः सर्वश्रेष्ठः स्यात् अस्यां भक्तिसाधनायाम्। ज्ञातं वा?

शिष्यः- आं गुरुदेव, ज्ञातम्। भक्त्याम् अनन्यभावः श्रेष्ठः वर्तते इति।

गुरुः- भक्तियोगसाधनम् इव भगवत्प्राप्त्यर्थम् अन्यान्यपि साधनानि सन्ति यानि च शास्त्रेषूपलभ्यन्ते। तेषु साधनेषु कर्मयोगः, ज्ञानयोगः चेति मुख्यौ। फलासक्तिं परित्यज्य सत्कर्तव्यस्य पालनं नाम कर्मयोगः इति। जीवने समुचितं कर्म तु अवश्यं करणीयमेव, यस्माच्च लोककल्याणमपि सिध्यति। अन्यथा जीवनवृत्तिरपि कथं सम्भवेत्? अतः भक्तिभावनां मनसि निधाय लोकहितसेवादिकं कार्यम् अवश्यं कर्तव्यम्। एवमेव जीवने ज्ञानस्य अपि परमावश्यकता। विना ज्ञानं सत्यासत्यविवेकः अन्तःकरणे न जागर्ति। ज्ञानाभावात् एतच्छरीरवस्त्वादिकं हि सत्यमिति प्रतिभाति। वस्तुतः परमात्मातिरिच्य न किमपि अत्रत्यं शरीरवस्तुपदार्थादिकं चिरस्थायि स्यादिति भावः न स्फुरति अज्ञानमोहादिकारणतः। अतः ज्ञानप्राप्तये गीताभागवतादिग्रन्थानाम् अध्ययनम् अध्यापनञ्च अतीव आवश्यकम्। विना ज्ञानं, विना कर्म च भक्तिरपि न कदापि जागर्ति। अतः एतेषां त्रयाणां सामञ्जस्यीकृत्य अग्रे चर, वत्स। अस्तु तावत्, पुनर्मिलावः।
शिष्यः- नमो नमो गुरुदेव ! (क्रमशः)

डॉ भीमराव अम्बेडकरः- महापरिनिर्वाणदिवसः

डॉ नरेन्द्रराणा सिरमौरः

१९५६ तमे वर्षे दिसम्बरमासस्य षड्दिनांके अम्बेडकरस्य मृत्युः अभवत्। ततः परं प्रतिवर्षं ६ दिसम्बर दिनाङ्कः महापरिनिर्वाणदिवसः इति रूपेण आचर्यते। तस्य मृत्योः अनन्तरं तस्य अनुयायिनाम् अतिरिक्तं परिवारस्य अग्रिमाः सदस्याः अपि तस्य कार्यस्य प्रचारस्य कार्यं स्वीकृतवन्तः। परन्तु शोषितसमाजस्य अपि च देशस्य कृते बाबासाहेबस्य योगदानम् अद्यापि अतुलनीयं मन्यते। भीमराव रामजी अम्बेडकर लोकप्रियतया अम्बेडकरः इति नाम्ना प्रसिद्धः। न्यायविदः, अर्थशास्त्रज्ञः, राजनीतिज्ञः, समाजसुधारकः च आसीत्। सः दलितबौद्ध- अयच्छत्, आन्दोलनस्य प्रेरणाम् (दलितानां) अस्पृश्यानां भेदभावस्य विरुद्धं सामाजिक- कृतवान् विरुद्धं च अभियानं कृषकाणां, महिलानां च अधिकारानां समर्थनं कृतवान्। सः स्वतन्त्रभारतस्य प्रथमः विधिन्यायमन्त्री, भारतीयसंविधानस्य जनकः, भारतगणराज्यस्य संस्थापकेषु च एकः आसीत्। अम्बेडकरः अपारप्रतिभायाः छात्रः आसीत्। कोलम्बियाविश्वविद्यालयात् लण्डन- अर्थशास्त्रविद्यालयात् च अर्थशास्त्रे डॉक्टरेट्-उपाधिं प्राप्तवान् तथा च विधिशास्त्रे, अर्थशास्त्रे, राजनीतिशास्त्रे च शोधकार्यं कृतवान्। व्यावसायिकजीवनस्य आरम्भे सः अर्थशास्त्रस्य प्राध्यापकः आसीत्, अभ्यासमपि कृतवान्। तस्य परवर्तीजीवनं च अधिकतया राजनैतिककार्यक्रमेषु व्यतीतम्। ततः अम्बेडकरः भारतस्य स्वातन्त्र्यस्य अभियाने चर्चासु संलग्नः अभवत् तथा च पत्रिकाणां प्रकाशनेन दलितानां राजनैतिकाधिकारस्य सामाजिकस्वतन्त्रतायाः च समर्थनं कृत्वा भारतस्य निर्माणे तस्य महत्त्वपूर्णं योगदानम् आसीत्। हिन्दुसम्प्रदाये प्रचलितैः दुष्टप्रथाभिः, अस्पृश्यतायाः च क्लिष्टः सन् १९५१ तमे वर्षे बौद्धधर्मं स्वीकृतवान्। १९९० तमे वर्षे सः मृत्योः अनन्तरं भारतस्य सर्वोच्चनागरिकसम्मानेन भारतरत्नेन पुरस्कृतः। तस्य जन्मदिवसः, अप्रैलमासस्य १४ दिनाङ्कः, भारतसहितं विश्वे अम्बेडकरजयन्ती इति नाम्ना आचर्यते। डॉ. अम्बेडकरस्य विरासतां लोकसंस्कृतौ असंख्यानि स्मारकाः, चित्राणि च अन्तर्भवति।

सर्वेषां कृते उपयोगी सूचना

sudha_sathaye@yahoo.com

अङ्गुष्ठः :- अस्माकं हस्तः अस्माकं फुफ्फुसैः सह सम्बद्धः अस्ति। यदि हृदयस्पन्दनं वर्धते तर्हि अङ्गुष्ठस्य मर्दनं कृत्वा भवतः आरामः भविष्यति।

तर्जनी :- एषा अङ्गुली जठरान्त्रमार्गेण सह सम्बद्धा भवति। यदि भवतः उदरस्य वेदना अस्ति तर्हि एतां अङ्गुलीं मन्दं मर्दयेत् तर्हि वेदना अन्तर्धानं भविष्यति।

मध्याङ्गुली :- एषा अङ्गुली परिसञ्चरणतन्त्रेण सह सम्बद्धा अस्ति। यदि भवन्तः ग्लानिं अनुभवन्ति तर्हि तत्क्षणं उपशमार्थम् एताम् अङ्गुलीं मर्दनं कुर्वन्तु।

अनामिका :- इयम् अङ्गुली भवतः मनःस्थित्या सह सम्बद्धा अस्ति। यदि केनचित् कारणेन भवतः मनोदशा नास्ति तर्हि शनैः शनैः मर्दनं कृत्वा एतां अङ्गुलीं आकर्षयन्तु। शीघ्रमेव भवन्तः परिणामं पश्यन्ति, भवतः मनोदशा च सम्यक् भवति।

लघु अङ्गुली :- लघु- अङ्गुली वृक्कशिरसा सह सम्बद्धा भवति। यदि भवतः शिरोवेदना अस्ति तर्हि मन्दं मर्दनं कृत्वा एताम् अङ्गुलीं निपीडयन्तु। भवतः शिरोवेदना गमिष्यति। अस्याः अङ्गुल्याः मर्दनेन वृक्कः अपि स्वस्थः भवति।